

de hand van details, een paar woorden, een teder gebaar flarden van kleine menselijke conflicten en verlangens op. Het leidde allemaal naar een climax, noch naar een uitbarsting. Het was een stukje leven, dat dankzij de coupures die de *black-outs* aanbrachten, toch steeds een georganiseerd *showspel* bleef. Zuiver, aandoenlijk en teder zijn de sleutelwoorden tot deze merkwaardige productie.

Bij het einde van dit feest bleef je even op je honger zitten : je verwachtte meer. Zo had je er het raden naar wat die oude mensen bij het begin eigenlijk kwamen doen. De vorm zelf van deze vertoning verlangde dat je ze ofwel in de loop van de anecdotes ergens als kind zou herkennen, of dat ze op het einde de vormelijke cirkel zouden sluiten. Het gebeurde niet, zodat hun getuigenissen slechts een boeiende en originele ouverture bleven. Ofwel hoopte je dat alle kleine draden zich tot een gebeurtenis zouden samenballen, die je uiteindelijk naar de keel zou grijpen. Ook dat bleef uit. Het feest was voorbij, men had gelachen, gedronken, ruzie gemaakt, een traan geplengd, en nu ging iedereen naar huis. Punt. Je bleef er wat afstandelijk op toekijken.

Het merkwaardige van deze productie is dat deze verlangens in de herinnering vervagen en dat er niets anders overblijft dan een vreemde, fijne nasmaak waarbij sommige beelden plots weer voor de geest springen. *Het Offer* draagt iets ondefinieerbaars in zich, dat blijft, zodat de voorstelling achteraf nawerkt, sterker dan dat je al kijkend en genietend had kunnen vermoeden. Dat maakt van *Het Offer* een zeldzame gebeurtenis, een kleinood, dat diepe verwantschappen heeft met het andere minimale spektakel van dit seizoen, *Het Kind van de Smid*. Ook dit is theater dat geen conflict toont, maar rustig vertelt, een theater dat aandacht, concentratie en overgave vraagt. Bij *Het Kind van de Smid* leverde dat theater van het oor op, bij Lucas Vandervost was dat het theater van het oog.

Johan Thielemans

Productie : deSingel, De Tijd, K.V.M.C.; concept : Lucas Vandervost, Peter Van Kraaij; Vormgeving : Valentine Kempynck, Erik Lagrain; Licht : Willy Witterwulghe; Spel : Tientallen kindern en volwassenen.

Gezien in deSingel te Antwerpen op 3 januari 1991.

Foyer / Oud Huis

Stekelbees

Brussel

La Cifra

Over zijn voorstelling *Tête vue des dos* merkte Guy Cassiers op dat ze niet meer beoogde dan dat je na het zien van de voorstelling het aansteken van een lucifer als een klein vuurwerkje zou beschouwen. In zijn laatste voorstelling *La Cifra* zegt één van de jonge acteurs ongeveer hetzelfde. Het is een vers uit een gedicht van Borges. De uitspraak illustreert in alle eenvoud Cassiers' poëtica van de verwondering. Het is niet toevallig dat Guy Cassiers, artistiek leider van Oud Huis Stekelbees, graag met kinderen en jongeren werkt, bij wie de verwondering, de intuïtie, het emotionele engagement zich nog niet al te erg stoort aan wat 'men' van hen verwacht.

La Cifra is een initiatief van de Foyer te Brussel, een onthaalcentrum voor migranten. Guy Cassiers regisseert in deze voorstelling een groep van twintig jongeren tussen tien en dertien jaar van verschillende nationaliteiten : Turken, Spanjaarden, Italianen, Marokkanen, Colombianen en Belgen. *La Cifra* is eveneens de titel van een gedichtenbundel van de Argentijnse schrijver Jorge Luis Borges. Zijn Nederlandse vertaler Robert Lemm schrijft hierover : "*Cifra* komt van dezelfde stam als het Nederlandse woord 'cijfer' en staat in het Spaans voor 'teken', 'letter', 'karakter', 'symbool', 'nummer', 'code'. *Cifra* is iets versluiserends, iets dat om ontraadseling

vraagt. *Cifra* betekent ook een combinatie van karakters voor het ontcijferen waarvoor een sleutel nodig is. *Het geheimschrift* leek me in het Nederlands de mooiste, volste vertaling."

De tekst van de voorstelling (afgedrukt in dit *Etcetera*-nummer) is een collage, een montage van fragmenten uit Borges' gedichten en van teksten, verhaaltjes, uitspraken, anekdotes die van de kinderen zelf komen. Er is een wonderlijke samenhang tussen de teksten van de kinderen en de poëzie van Borges. Borges' gedichten zijn vaak lange opsommingen, zonder enige logische samenhang, volgens eenzelfde syntactische structuur : "Ik droom de maan waarmemen./ Ik heb de avond gedroomd en de legioenen die Carthago verwoesten./ Ik heb Vergilius gedroomd./ (...)" Het zijn opsommingen die getuigen van een verlangen om alles te zeggen zonder een bepaalde hiërarchie aan te brengen. Een manier van denken en zien die eveneens eigen is aan kinderen voor wie de de volwassen orde van belangrijk tegenover niet belangrijk, juist tegenover fout, eigen tegenover vreemd, ... nog geen betekenis heeft. De opsommingen en nevenschikkingen zijn de twee belangrijkste stijlfijnen van Cassiers' mise en scène.

Bij de aanvang vertelt ieder van de kinderen zijn verhaaltje in een lichtcirkel vooraan op de scène. Maar ieder verhaaltje moet ophouden als de muziek begint te spelen : geen volledige vertelseltjes, maar fragmenten, brokstukken van toekomstdromen, grappige voorvallen, het leven thuis, op school en de voorbereiding van de productie. Een kleurrijk palet van frisheid, onschuld en enthousiasme. Dan gaat het doek

op om de volgende vijf minuten nog enkele keren op en neer te gaan op aanwijzing van een van de jongens. Hier wordt theater gespeeld, maar paradoxalerwijze niet of nauwelijks gedaan alsof. Als er 'gespeeld' wordt dan zoals kinderen spelen op de speelplaats, op straat, thuis. Met een persoonlijke, geen opgelegde fictie. Als achtergrond verschijnt een groot beschilderd doek met een zuiders natuurlandschap. Dit is een generatie van immigrantenkinderen voor wie het land van oorsprong (voorlopig ?) alleen maar als verhaal, als plaatje bestaat. Hoeveel van zijn al in het land van hun ouders geweest ? Wellicht niemand zal er ooit wonen. De tekstmontage zit vol van verwijzingen naar zuidse landen, naar iets dat bekend en tegelijk vreemd is : "Ik herinner me de woorden van mijn ouders die ik niet begreep. Wie mijn woorden hoort bedenkt ze. Wie mijn woorden niet verstaat moet ze maar verzinnen", zegt één van de jongens en verder als een soort van variant hierop : "Wie zijn ouders niet verstaat, verstaat zichzelf niet. Wie mijn woorden niet verstaat, moet ze maar verzinnen." Zoals in de gedichten van Borges is het de verbeelding, het spel die de bovenhand krijgen in deze voorstelling. En die verbeelding en dat spel krijgen precies gestalte in de overweldigende présence van de jongeren op de scène. Veel meer dan door de teksten wordt de voorstelling gedragen door de fysieke aanwezigheid van het twintigtal. Er wordt gedanst, gesprongen, gezongen. Ieder doet naar best vermogen. Het spektakel 'ontaat'. In de tweede helft nemen de kinderen over. Het wordt chaotisch en tegelijk wordt het een feest. Een feest voor het oor en vooral het oog : een werveling van prachtige exotische klederen kleuren. De regisseur verdwijnt hier volledig op de achtergrond. Blijft alleen zijn hommage aan de kinderen op de scène. Met hun lichaam schrijven de jongeren het geheim van hun jeugd op de scène, uitbundig, spontaan, vitaal, uniek.

Erwin Jans

La Cifra (Foyer / Oud Huis Stekelbees) Foto Jan Simoen

Een initiatief van Foyer/Oud Huis Stekelbees; regie : Guy Cassiers; assistentie : Greet Vissers; muziekadvies : Patrick De Grootte; vormgeving en techniek : Guy Cassiers, Herman De Roover en Philippe Digneffe; spel : kinderen van verschillende nationaliteiten. Gezien in de Beursschouwburg te Brussel op 5 januari 1991